

Paweł Szerszeń

Nowe kierunki w badaniach nad gramatyką i leksykonem

Lingwistyka Stosowana / Applied Linguistics / Angewandte Linguistik nr 3,
257-264

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Paweł SZERSZEŃ
Uniwersytet Warszawski

Nowe kierunki w badaniach nad gramatyką i leksykonem

1.

Gramatyka i leksykon od dawna stanowią kluczowe obszary refleksji językoznawczej. Często wymieniane oddzielnie, występujące niejako w separacji od siebie, w rzeczywistości uzupełniają się i wzajemnie przenikają, współtworząc skomplikowany obraz wiedzy językowej. U podstaw ich wyodrębniania legły procesy i zjawiska, które od początku bywały z nimi kojarzone, czy też im przypisywane, o czym świadczą m.in. niektóre ich charakterystyki (np. w przypadku gramatyki – systemowość, ograniczoność, podleganie regułom, zaś w przypadku leksykonu – otwartość, konwencjonalność, semiproduktywność itd.), a które obecnie zaczynają być postrzegane w odmienny sposób, niż miało to miejsce jeszcze niedawno. Tradycyjnie podkreślane w teorii języka wyraźne rozgraniczenie pomiędzy gramatyką i leksykonem staje się tym samym przedmiotem coraz szerszej krytyki ze strony lingwistów. I choć występowanie różnych zjawisk w zakresie walencji, struktury argumentów, diatez, kolokacji i frazemów świadczy w zasadzie nie od dziś o istnieniu obszarów konfrontacji leksykonu i gramatyki, to jednak dotychczas nie udało się istotnie zakwestionować owego tradycyjnego podziału.

Najnowsze obserwacje w dziedzinie metodyki doświadczalnej i coraz lepszy wgląd w zróżnicowaną strukturę wiedzy językowej zdają się jednak rzutować na zgoła odmienne postrzeganie tego, co dotychczas jawiło się jako nierozzerwalne. Mowa tu o procesach o charakterze semiproduktywnym, gradualnych kategoryzacjach, niestabilnych wzorcach językowych, a także uzależnionym od frekwencji upowszechnianiu się struktur uchodzących zwykle za podlegające pewnym regułom. Wspomniane zjawiska, a ponadto takie fenomeny jak wariantywność walencji, zmienność frazemów, powstawanie wykraczających poza czasowniki wzorców strukturalnych argumentów oraz strukturotwórczy potencjał kolokacji zdają się dowodzić, że dotychczasowe podejścia w teorii języka powinny zostać zrewidowane.

Tematem niniejszego artykułu jest próba nakreślenia współczesnych kierunków badań nad leksykonem i gramatyką, ze szczególnym uwzględnieniem prac prowadzonych w IDS (Instytut Języka Niemieckiego w Mannheim). Większość z prezentowanych poniżej poglądów stanowią refleksje lingwistów i glottodydaktyków,

k którzy zaprezentowali wyniki swoich prac badawczych na ostatniej 46. konferencji Instytutu Języka Niemieckiego w Mannheim pt. *Wiedza językowa – pomiędzy leksykonem i gramatyką*.

2.

Aby móc zobrazować niektóre z wymienionych wyżej zjawisk warto posłużyć się pewnymi przykładami⁵². Zgodnie z regułami gramatyki języka niemieckiego, poprawnym jest np. zdanie podrzędne: *dass die Chefin den Plan akzeptierte* (pol. *że szefowa zaakceptowała plan*), przy czym oczywistym jest, że zdanie podrzędne ze spójnikiem *dass* wymaga zachowania tzw. szyku końcowego, gdzie kolejno po sobie występują podmiot, dopełnienie i orzeczenie. W przypadku zastąpienia czasownika *akzeptieren* (pol. *akceptować*) innym podobnym znaczeniowo czasownikiem *einwilligen* (pol. *zezwoić, wyrazić zgodę*), okazuje się, że zdanie staje się niepoprawne gramatycznie, chyba że zastosuje się wraz z czasownikiem konstrukcję dopełnienia przyimkowego z przyimkiem *in*: *Die Chefin willigte in den Plan ein* [pol. *szefowa zezwoliła (wyraziła zgodę) na plan*]. Z przytoczonego przykładu wynika, że specyficzna cecha przypisana czasownikowi *einwilligen* powoduje zastosowanie określonej reguły gramatycznej.

Z innym zjawiskiem mamy do czynienia, chcąc przekształcić powyższe zdanie: *Die Chefin willigte in den Plan ein* w zdanie główne. Podczas gdy czasownik *einwilligen* pierwotnie zdawał się być pojedynczym słowem, a zatem suwerennym elementem leksykonu, pojawia się pytanie, czy jest on jednym słowem czy też kombinacją dwóch słów *ein i willigen*. Tym samym konfrontowani jesteśmy ponownie z fenomenem gramatycznym.

Kolejnym przykładem jest występowanie w komunikacji językowej dużej ilości kolokacji, które wykazują regionalną wariantowość. I tak np. podczas gdy w Niemczech używa się dla określenia *skutecznych środków* wyrażenia: *wirksame Maßnahmen*, Szwajcarzy posługują się częściej wyrażeniem *griffige Maßnahmen*. Jednocześnie zaobserwować można zmiany dotyczące pozornie nierozdzielnych kolokacji, spowodowane kreatywnym działaniem użytkowników języka (np. obok dotychczasowej, oznaczającej wysoki poziom zachwyty, kolokacji: *hellauf begeistert sein*, pojawiają się nowe związki wyrazowe z wyrażeniem *hellauf* (pol. *bardzo, głośno, nad wyraz*), jak np. oznaczające wysoki poziom zadowolenia *hellauf zufrieden sein* czy wysoki poziom zaangażowania emocjonalnego (zakochania): *hellauf verliebt sein*.

Wśród eksponowanych w ostatnim czasie w dyskursie lingwistycznym kwestii należy wymienić ponadto koncepcję przypisywania znaczeń nie tylko jednostkom leksykalnym (wyrazom, frazom, zdaniom), lecz także wzorcom gramatycznym. Tym samym przypuszcza się, że odnoszone do zdania: *er gibt ihr einen Kuchen* (pol. *on daje jej ciasto*) znaczenie: *jemand tut etwas, so dass jemand anderes etwas*

⁵² Przykłady te pochodzą z jednego z artykułów umieszczonych na stronie internetowej IDS: <http://www.ids-mannheim.de/aktuell/presse/pr100301.html> (30.03.2010).

bekommt (pol. *ktoś robi/wykonuje coś, aby ktoś inny coś otrzymał*) jest tak silnie powiązane z gramatycznym wzorcem Mianownik-Celownik-Biernik, że „uobecnia się” ono w innych konstrukcjach werbalnych, jak np. *er backt ihr einen Kuchen* (pol. *on piecze jej ciasto*). Tymi, ale także wieloma innymi zagadnieniami, a zwłaszcza szeroko zakrojonymi badaniami nad gramatyką i leksykonem języka niemieckiego zajmuje się m.in. Instytut Języka Niemieckiego (Institut für Deutsche Sprache) w Mannheim, którego główne działania w kontekście przyjętego tematu chciałbym przedstawić w dalszej części artykułu.

3.

IDS w Mannheim to czołowy pozauniwersytecki ośrodek badawczy, którego zasadniczym zadaniem jest eksploracja i dokumentowanie zmian we współczesnym języku niemieckim i jego najnowszej historii. W tym celu utworzono w ramach Instytutu dwie jednostki o nazwach odpowiadających głównym obszarom badawczym: leksyce i gramatyce⁵³. W pierwszej z nich (Abteilung Lexik) prowadzonych jest obecnie 14 projektów, mających na celu, m.in.: opis, leksykograficzne przetwarzanie, dokumentowanie i tworzenie lingwistycznych teorii na temat różnych klas jednostek leksykalnych, jak np. neologizmy, wyrazy obcojęzyczne, czasowniki ze strukturami argumentów, kolokacji. Prace oparte są na wynikach obszernych badań empirycznych, wśród których centralne znaczenie mają lingwistyczne badania korpusowe. Profil badawczy drugiej jednostki (Abteilung Grammatik) wyznaczają następujące obszary zainteresowań: wykorzystanie w badaniach nad gramatyką trwałych formatów i nośników zapisu danych oraz formy podręcznikowej, tworzenie, gromadzenie i transferowanie wiedzy gramatycznej dla ogółu społeczeństwa z wykorzystaniem nowych mediów elektronicznych, otwarcie badań nad gramatyką języka niemieckiego na obszar badań typologii języków oraz europejskie badania porównawcze. W związku z tak sformułowanymi celami działalności prowadzonych jest ok. 10 projektów, wśród których należy wymienić, m.in.: gramatykę języka niemieckiego w europejskim porównaniu (GDE), gramatyczny system informatyczny (GRAMMIS), podręcznik niemieckich konektorów, gramatyka propedeutyczna (ProGr@mm) itd. Mając na uwadze konieczność transferowania wyników najnowszych badań w wyżej wymienionych zakresach, pracownicy Instytutu Języka Niemieckiego podejmują szereg inicjatyw, jak np. prowadzenie zajęć dydaktycznych w ośrodkach uniwersyteckich (głównie na Uniwersytetach w Mannheim i w Heidelbergu), seminariów, warsztatów w kraju i za granicą (m.in. w ostatnich latach w: Brazylii, Hiszpanii, Japonii, Korei, Mongolii, Rosji, Rumunii, Turcji, Stanach Zjednoczonych i Włoszech). Wyrazem starań

⁵³ Inną pominiętą tu jednostką o kluczowym znaczeniu dla badań nad współczesnym językiem niemieckim jest ponadto Zakład Pragmatyki (Abteilung Pragmatik), którego głównym celem jest refleksja nad tzw. językiem mówionym oraz działaniem językowym w komunikacji dialogowej (zob. informacje nt. aktualnie prowadzonych i już zakończonych projektów ww. jednostki: <http://www.ids-mannheim.de/rag/>, 15.04.2010).

o stałe upowszechnianie najnowszej myśli badawczej są także coroczne konferencje, z których ostatnia 46 odbyła się w dniach 9-11 marca 2010 roku, pod hasłem *Wiedza językowa – pomiędzy leksykonem i gramatyką*. Zgromadziła ona ok. 400 uczestników z ponad 26 krajów. W ostatniej części niniejszego artykułu pokrótce przedstawiono opis jej przebiegu i zarys podejmowanych przez jej uczestników zagadnień badawczych.

4.

Uroczyste otwarcie konferencji nastąpiło o godzinie 9.00 w Centrum Kongresowym *Congress Center Rosengarten* w Mannheim. Wszystkich zebranych powitali kolejno Dyrektor Instytutu Języka Niemieckiego, prof. dr hab. Ludwig M. Eichinger, oraz burmistrz miasta Mannheim Gabriele Warminski-Leitheußer. Ideą przewodnią konferencji stała się refleksja nad wiedzą językową rozumianą jako obszar wzajemnego przenikania się tego, co bywa uznawane za syntaktyczno-semantyczny system reguł (gramatyka) oraz tego, co określane jest jako semantyczno-syntaktycznie idiosynkratyczne (leksykon). Wobec tak wytyczonego celu konferencji podjęto próbę odniesienia doń najnowszych wyników badań lingwistycznych na przykładzie języka niemieckiego (także z perspektywy kontrastywnej) w takich obszarach tematycznych, jak: kontrowersje w kwestii statusu konstrukcji i wzajemnych relacji pomiędzy leksykonem i gramatyką, teoretyczne ujęcia struktury argumentów, diatez, walencji i kolokacji, najnowsze osiągnięcia metodyki w zakresie analizy korpusów tekstów, psycho- i neurolingwistyki, obecne podejścia leksykologiczno-leksykograficzne oraz teoretyczne kontrowersje z punktu widzenia dziedziny dydaktyki języków.

Łącznie zaprezentowano 16 referatów, których krótki zarys tematyczny wraz z każdorazowo na końcu opisu podanym w nawiasie tematem przedstawiony został poniżej w kolejności występowania referentów.

Pierwszego dnia obrad przewidziano pięć wystąpień. Gert Webelhuth (Universität Frankfurt) ukazał główne kierunki badań nad gramatyką w ostatnim pięćdziesięcioleciu z uwzględnieniem dyskusji wokół natury informacji leksykalnych i syntaktycznych (*Paradigmenwechsel rückwärts: die Renaissance der grammatischen Konstruktion*). Autor drugiego wystąpienia, Wolfgang Imo (Westfälische Wilhelms-Universität Münster), przedstawił opartą na kontrastywnej analizie wybranych struktur języka niemieckiego krytykę różnych koncepcji gramatyki konstrukcyjnej, przeciwstawiając im „teorię ziarnistości” (por. np. Bittner/Smith, 2003) jako rozwiązanie niektórych problemów analizy języka mówionego (*Where does the mountain stop? Konstruktionen, Zeichen und Granularität*). Autorzy trzeciego referatu: Stefan Engelberg, Kristel Proost, Svenja König, Edeltraud Winkler (IDS) omówili wzorce struktury argumentów i problem wariacji leksykalnej w oparciu o wyniki badań korpusowych Instytutu Języka Niemieckiego (projekt „Polisemia i walencja konstrukcyjna”), (*Argumentstrukturmuster und lexikalische Varianz*). W kolejnym wystąpieniu Beatrice Primus (Universität Köln) zajęła się

analizą semantycznych ról jako funkcji typowych dla kategorii czasownika oraz jako przejawów generalizacji z uwzględnieniem wyników badań kontrastywnych, korpusowych i eksperymentalnych (*Semantische Rollen zwischen Verbspezifizität und Generalisierung*, por. B. Primus 2004). Autorka ostatniego referatu pierwszego dnia konferencji, Christiane Fellbaum (Princeton University) przedstawiła opis aktualnych prób harmonizacji leksykalnych banków danych (WordNet i FrameNet) oraz porównanie anotacji manualnej z różnymi podejściami automatycznymi, z uwzględnieniem anotacji korpusów niemieckich z zastosowaniem FrameNet w ramach projektu SALSA (por. np. G. Miller et al. 1990 A. Burchardt et al. 2009) (*Abgleichung von WordNets Verbinventar mit Argumentalternationen in FrameNet*).

Drugiego dnia organizatorzy przewidzieli sześć referatów. Autor pierwszego z nich, Patrick Hanks (Institute of Formal and Applied Linguistics, Charles University, Prague), zakładając, że znaczenie nie ma natury kompozycjonalnej, lecz uzależnione jest głównie od kontekstu, przybliżył jego istotę, próbując m.in. odpowiedzieć na pytania o przewidywalność i konstytuenty kontekstów determinujących znaczenie czy rolę składni i walencji w jego określaniu. Hanks dochodzi do wniosku, iż naturalny język regulowany jest dwoma interaktywnymi systemami reguł (reguł kreowania zdań i reguł kreatywnego posługiwania się normami). Autor zgłosił tym samym konieczność utworzenia inwentarza „normalnych” wzorców znaczeniowych i użytkowych, połączonych z każdym czasownikiem oraz potrzebę utworzenia nowej teorii lingwistycznej, która w przeciwieństwie do tradycyjnych założeń logiki predykatów powinna bazować na wynikach badań korpusowych, a w szczególności na statystycznej sygnifikacji grup kolokacji w odniesieniu do walencji i dependencji (*Wie aus Wörtern Bedeutung entsteht: Semantische Typen treffen auf syntaktische Dependenz*). Głównym celem autorki drugiego wystąpienia - Annelies Häcki Buhofer (Universität Basel) było leksykograficzne ujęcie kolokacji z punktu widzenia potrzeb ucznia. Wskazując na potrzebę refleksji w zakresie frazeografii kolokacji, badaczka omówiła sposoby prezentacji kolokacji w słownikach w zależności od ich rodzajów (*Lexikographie der Kollokationen zwischen Anforderungen der Theorie und der Praxis*). Tematem trzeciego referatu, który wygłosił Ulrich Heid (Universität Stuttgart) była prezentacja wyników badań nad regionalną wariantowością kolokacji na przykładzie badań korpusów tekstów typowych dla tzw. języka gazet w Niemczech, Austrii, Szwajcarii i południowego Tyrolu. W opisie projektu uwzględniono prezentację narzędzi wykorzystywanych do ekstrakcji kolokacji oraz postępowanie badawcze, włączające refleksję nad ich morfosyntaktycznymi preferencjami, będącymi podstawą do określenia pewnych różnic w zakresie ich użycia oraz w sferze semantycznej (por. także U. Ammon 1995, U. Ammon et al. 2004) (*Korpusbasierte Beschreibung der regionalen Variation von Kollokationen: Deutschland – Österreich – Schweiz – Südtirol*). W kolejnym referacie Claudia Maienborn (Universität Tübingen) na podstawie analizy jednego z dwóch wariantów strony biernej w języku niemieckim (*Zustandspassiv*) ukazała strukturalny i interpretacyjny status modyfikatorów przysłówkowych,

które umożliwiają tworzenie warunków do powstawania struktur na pograniczu leksykonu i gramatyki (*Strukturausbau am Rande der Wörter*). Autorzy kolejnego wystąpienia, Ina Bornkessel-Schlesewsky (Universität Marburg) oraz Matthias Schlesewsky (Universität Mainz) przedstawili dynamiczne procesy towarzyszące interpretacji argumentów, których pewien wspólny hierarchiczny i interakcyjny przebieg zaobserwować można u różnych rodzimych użytkowników języka. Ich zdaniem, jest on wynikiem obecnych u każdego człowieka ograniczeń neuropsychologiczno-anatomicznych oraz pewnych cech wspólnych występujących we wszystkich językach. Na podstawie badań eksperymentalnych badacze doszli ponadto do wniosku, że obecna w świadomej ocenie zjawisk językowych wariantowość nie jest konstytutywną cechą języka, lecz raczej rezultatem będącej jedną z istotnych cech języka zadaniowości, zorientowanej na wykonywanie określonych działań dotyczących otoczenia (*Dynamische Aspekte der Argumentinterpretation: Eine sprachübergreifende Perspektive*). Ostatni prelegent drugiego dnia konferencji, Joachim Jacobs (Universität Wuppertal), zwrócił uwagę na złożoność fenomenów występujących w opisie języka i wynikających z niej problemów dyferencjacji oraz jednoznaczności takich kluczowych pojęć, jak: leksykon i gramatyka, słowo i syntagma, morfologia i syntaks, których źródłem jest opozycja regularność – idiosynkratyzm. Z drugiej strony, wskazał on jednak na korzyści płynące z posługiwania się dotychczas używanymi pojęciami, pod warunkiem przyjęcia odmiennych założeń metodologicznych (*Grammatik ohne Wörter?*).

Trzeci dzień obrad otworzyło wystąpienie Heike Behrens (Universität Basel). Jego autorka przedstawiła główne założenia konstruktywizmu i na podstawie studiów nad akwizycją języka niemieckiego wskazała możliwości realizacji i testowania paradygmatu konstrukcyjno-gramatycznego (*Die Grenzen des lexikalischen Lernens: Konstruktionsprozesse im Spracherwerb*). Następnie głos zabrała Rosemarie Tracy (Universität Mannheim), która ukazała na postawie danych mono- i bilingwalnych z wczesnych faz akwizycji języka, jak początkowo w całości przejmowane formuły stopniowo i pod wpływem współwystępujących opcji strukturalnych podlegają procesom reanalizy i restrukturyzacji (por. także R. Tracy 2007) (*Konstruktion und Rekonstruktion: Evidenz aus der Spracherwerbs- und der Sprachkontaktforschung*). Autor kolejnego referatu Tibor Kiss (Universität Bochum) zaprezentował metodę tzw. multimedialnej anotacji (ang. annotation maining method, C. Chiarcos et al. 2008), pozwalającą na anotację obszernych danych językowych (pod względem morfologicznym, semantycznym i syntaktycznym), która okazuje się przydatna podczas analizowania kombinacji przyimkowo-rzeczownikowych. Na podstawie badań nad pojedynczymi przyimkami możliwym staje się przewidzenie pewnych generalizacji, a następnie przeprowadzenie ich analizy na podstawie utajonych cech konstrukcji bądź z uwagi na poszczególne subregularności (*Interpretationsspektren und Produktivitätsprofile von Präposition-Substantiv-Kombinationen*). Kolejny referent, Anatol Stefanowitsch (Universität Bremen) opowiedział się za centralną rolą konstrukcji w reprezentacji wiedzy językowej, wychodząc

z założenia, iż ludzie jako istoty skłonne do nabywania i przetwarzania konstrukcji muszą dysponować odpowiednim systemem, który jest w stanie przetwarzać struktury idiomatyczne, ale także nieidiomatyczne (regularne), (Keine Grammatik ohne Konstruktionen). Autor ostatniego wystąpienia, Gereon Müller (Universität Leipzig) próbował na podstawie całej gamy zjawisk opisywanych m.in. przez Jacobsa (2008), które wydają się być wzorcowymi przykładami konstrukcji, dowieść, że podejście bazujące na regułach może stać się konkurencyjne pod względem deskryptywnym i eksplanatywnym wobec podejścia konstrukcyjnego (*Regeln oder Konstruktionen? Verblose Direktive und mehr*).

Konferencję zakończyły jednodniowe warsztaty będące wprowadzeniem do badań lingwistycznych z wykorzystaniem systemu Cosmas II. Warty podkreślenia jest także fakt, iż organizatorzy konferencji umożliwili jej uczestnikom zapoznanie się z najnowszą ofertą wydawniczą czołowych wydawnictw lingwistycznych oraz projektami prezentującymi różne aspekty stosowania korpusów, WordNets i innych zbiorów danych językowych.

5.

Podsumowując powyższe uwagi na temat wybranych najnowszych tendencji w badaniach nad leksykonem i gramatyką, należy stwierdzić, że choć tradycyjne wyobrażenie o opisie języka, którego nieodzownymi elementami są gramatyka i leksykon, w dalszym ciągu znajduje swoich zwolenników, to jednak coraz silniej dochodzą do głosu tendencje do bardziej zintegrowanych opisów języka, w których takie jednostki, jak: kolokacje, niosące znaczenie wzorce gramatyczne, wyrażenia o niejasnym statusie wyrazowym czy kreatywna wariantowość będą odgrywać coraz bardziej istotną rolę.

BIBLIOGRAFIA

- AMMON U. (1995), *Die deutsche Sprache in Deutschland, Österreich und der Schweiz: das Problem der nationalen Varietät*. Berlin, New York: De Gruyter.
- AMMON U., H. BICKEL, J. EBNER et al. (2004), *Variantenwörterbuch des Deutschen. Die Standardsprache in Österreich, der Schweiz und Deutschland sowie in Lichtenstein, Luxemburg, Ostbelgien und Südtirol*. Berlin: Walter de Gruyter.
- BITTNER T., SMITH B (2003), *A theory of granular partitions*, (w:) M. Duckham, M. F. Goodchild, M. F. Worboys (red.), *Foundations of Geographic Information Science*, London: Taylor & Francis, 117-151.
- BURCHARDT A., K. ERK, A. FRANK, A. KOWALSKI, S. PADO, M. PINKAL (2009), *FrameNet for the semantic analysis of German: Annotation, representation and automation*, (w:) H. C. Boas (red.), *Multilingual FrameNets in Computational Lexicography: Methods and Applications*. Berlin: Mouton de Gruyter, 209-244.
- CHIARCOS C., S. DIPPER, M. GÖTZE, U. LESER, A. LÜDELING, J. RITZ, M. STEDE, (2008), *A flexible framework for integrating annotations from different tools and tagsets. Traitement Au-*

- tomatique des Langues*. Special Issue Platforms for Natural Language Processing. ATALA 49 (2).
- JACOBS J. (2008), *Wozu Konstruktionen?*, (w:) *Linguistische Berichte* 213, 3-44.
- MILLER G., R. BECKWITH, C. FELLBAUM, D. GROSS, K. MILLER (1990), *WordNet: An on-line lexical database*, (w:) *International journal of lexicography*, 3(4), 235-244.
- PRIMUS B. (2004), *Division of labour: The role-semantic function of basic order and case*, (w:) D. Willems et al. (red.), *Contrastive analysis in language. Identifying Linguistic Units in Comparison*. Palgrave: Macmillan, 89-136.
- TRACY R. (2007), *Wie Kinder Sprachen lernen. Und wie man sie dabei unterstützen kann* Tübingen: Francke.

New directions in research on grammar and lexis

The main aim of this article is to outline current contemporary directions of research on lexicon and grammar with particular consideration of studies carried out in the German Institute in Mannheim. Most of the views discussed constitute the reflections of linguists and specialists in glottodidactics who presented the results of their research work at the most recent, 46th conference of the German Institute in Mannheim, entitled: „Language knowledge. Between lexis and grammar”.